

Satsens struktur

Grammatik och lingvistik

L5

Jan Lindström

Satsen i grammatiken

- Definieras som grammatikens slutpunkt
 - Grammatiken anger hur fraser och satser konstrueras av ord
 - Den största enheten som hänger samman tack vare grammatiska/syntaktiska relationer
 - Prototypen för en mening
- Bortom satsen och meningen finns
 - Text och diskurs
 - Textanalys, diskursanalys, samtalsanalys
 - Textgrammatik, samtalsgrammatik

Satsen som konstruktion

- Sats
 - = i minimifallet subjektsled + predikatsled
 - = nexuskonstruktion
- Subjekt
 - Predikationsbas för predikatsledet
 - Nominalfras eller nominalt fungerande led
- Predikatsled
 - VP med finit verb som huvudord
- Andra satsled (utöver subjekt + predikat)
 - Verfrasled (objekt, adverbial, ...)
 - Inledare (satsbas eller subjunktion)

Satstyper

- Huvudsatser
- Bisatser
- Matrissatser

Huvudsatser

- Står ensamma för en språkhandling
 - Påstående, frågande (sökande, ja/nej), uppmanande, expressiv handling
- Prototypisk struktur
 - Fundamentering
 - *Jag kom dit igår / I går kom jag dit*
 - FA (finit-satsadverbial i mittfältet)
 - *Han kan inte komma dit i dag.*
 - Expressiva AF
 - *Att du inte skäms! Om jag bara hade vetat det!*

Bisatser

- Står inte ensamma för en språkhandling
 - *eftersom han inte kan komma dit i dag*
- Led i VP eller NP
 - Attribut, adverb, objekt, subjekt, ...
- Prototypisk struktur
 - AF (satsadverbial-finit i mittfältet)
 - Rak ordföljd (subjektet inleder mittfältet)
 - Subjunktion (*om, eftersom, fast, även om...*)

Matrissatser

- Den överordnade satsen
 - i kombination med matrissats + bisats
 - *Han sade att det kommer att regna i morgon.*
- Den fullständiga satsen
 - i kombination med samordnade satser
 - *Ulla diskar och lyssnar på radio samtidigt.*

Topologisk satsanalys

- Indelning av satsen i tre ordföljdsfält
- Initialfält (tidigare: förfält)
 - Inledare; fundament; satsbas
 - *I går*
- Mittfält
 - Finit, subjekt, satsadverbial
 - *kunde jag inte*
- Slutfält
 - Infinit verb, objekt/predikativ/eg. subjekt/adverbial
 - *springa fem kilometer i skogen.*

Huvudsatsmönster

Initialfält	Mittfält			Slutfält		
Satsbas	Finit	Subjekt	Satsadv	Infinit	Objekt Predikativ Eg.subjekt	Adverbial
Han Ändå	skulle Skulle skulle	han han	ändå ändå	sluta sluta sluta	jobbet jobbet jobbet	tidigare tidigare? tidigare
Varför	skulle Sluta	han	ändå ändå	sluta	jobbet jobbet	tidigare? tidigare!

Bisatsmönster

Initialfält	Mittfält			Slutfält		
Satsbas/ Subjunkti on	Subjekt	Satsadv	Finit	Infinit	Objekt Predikativ Eg.subjekt	Adverbial
att eftersom som	han hon de	ändå tyvärr kanske	skulle hade ville	sluta sålt veta av	jobbet gårde	tidigare
vem vem vad stor	han som han	inte inte redan	har hade har	kontaktat skolkat blivit		än